

ПЕРИОДИЗАЦИЯ НА ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ НА БАНКИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Атанаска Филипова-Сланчева*

Увод

Финансовите отчети с общо предназначение на банките представляват система от взаимосвързани показатели, които отразяват имущественото и финансовото им състояние към определен период. Наред с това финансовите отчети следва да представят вярно и честно ефективността и промените във финансовото състояние на дадена банка.

Като изходни данни за финансовите отчети се ползват данните от текущото счетоводно отчитане, които са предварително обработени и обобщени [1] в процеса на счетоводното приключване за отчетния период. На базата на получените данни от отчетите се извършва системен анализ на основните показатели на имущественото и финансовото състояние на банката и за ефективността на нейната дейност като капиталова адекватност, платежоспособност, ликвидност, ефективност на разходите и др. (Иванова, 2015). Получените резултати от анализа се използват главно за управление на банките както в краткосрочна, така и в дългосрочна перспектива. Външни потребители на информацията също проявяват интерес, тъй като те са индикация за състоянието и тенденциите в развитието на цялата икономика. В банките е съсредоточен основният паричен ресурс и чрез тях се осъществява по-голямата част от наличния и безналичния паричен оборот на страната. По своя обхват, функции и роля счетоводството на банката до голяма степен придобива значение на национално счетоводство.

Периодизация на финансовите отчети на търговските банки в България

Финансовите отчети с общо предназначение на банките, като краен информационен продукт от дейността им търпят съществена промяна през годините, в следствие на усложнените и бързо развиващи се обществено – икономически отношения (Камбурова, 2019).

В първите години на пазарна икономика в България счетоводството и финансовите отчети в банките се регламентират от Закона за счетоводството (ЗСч) [2], Националните счетоводни стандарти [3], в частност НСС 16 „Отчита-

* Атанаска Ивова Филипова – Сланчева, доктор, доцент, катедра „Счетоводство и анализ“, УНСС, email: a.filipova@unwe.bg

не на *банковите операции*“ и Националния сметкоплан. БНБ е оторизирана да определя правилата за счетоводното отчитане на отделните банкови операции и сделки в съответствие с Национален счетоводен стандарт (НСС) 16 „*Отчитане на банковите операции*“.

С приемането на Закона за счетоводството през 1991 г. се поставя началото на *първия период* в промените на банковото счетоводство, в който се регламентират организацията и методологията за изграждане и функциониране на счетоводната система в банките и изготвянето на счетоводните отчети за имущественото и финансовото състояние на търговските банки и резултатите от дейността им.

На база действащите към този момент нормативни изисквания банките в България прилагат счетоводни принципи въз основа постановките в Закона за счетоводството и въз основа на постановките от НСС 16 „*Отчитане на банковите операции*“ както за отчитане на банковите операции, така и при изготвянето на годишните счетоводни отчети, както следва по двете нормативни бази:

А: По изискване на чл. 5 от Закона за счетоводството в сила от 01.04.1991 г.: документална обоснованост; предпазливост; независимост на отделните отчетни периоди; стойностна връзка между краен и начален счетоводен баланс; предприятието да продължава своята дейност; възможно запазване на прилаганите методи за оценка и амортизация през предходни отчетни периоди.

Б: По изискване на т. 5 от НСС 16 „*Отчитане на банковите операции*“: принцип на изчерпателното отразяване; принцип на простотата на отразяването; принцип на информационната яснота; принцип на информационната точност; принцип на надеждността и принцип на динамичността.

От този момент поне веднъж месечно банките изготвят счетоводни отчети към последния работен ден от месеца, като извършват междинно приключване на операциите си с натрупване от началото на финансовата година. Установяват финансовото си състояние, печалбите, загубите, необходимостта от начисляване на провизии и финансовите си задължения, като съставят междинен счетоводен баланс, който представят в БНБ, като част от периодичната надзорна отчетност. Съдържанието и формата на годишния счетоводен отчет на банките се определя от министъра на финансите, ръководителя на Националния статистически институт и управителя на БНБ според постановките на чл. 41 от Закона за счетоводството и чл. 14 от Закона за статистиката. Към този момент годишният счетоводен отчет се състои от следните форми: счетоводен баланс; отчет за приходите и разходите; справка за дълготрайните активи; справка за капиталите и резервите; справка за паричните средства, вземанията и задълженията; справка за притежаваните ценни книги; справка за финансовите разходи и приходи; справка за извънредните приходи и разходи; справка за разпределение на печалбата и покриване на загубата; справка за дяловете в капиталите на други предпри-

ятия и за съучастия; пояснителни сведения за оповестяване на счетоводните правила и методи за оценка и амортизация на активите и пасивите. Основно място в тази композиция от отчети заемат балансът и отчетът за приходите и разходите. Техните основни елементи се регламентират и показват според приложимия тогава стандарт, както следва:

Таблица 1. Структура на финансов отчет с общо предназначение на банките през първи обособен период

Отчет за приходите и разходите	Счетоводен баланс
РАЗХОДИ	АКТИВИ
А. Финансови разходи	А. Финансови активи
Б. Извънредни разходи	1. Парични средства
В. Разходи по икономически елементи	2. Държавни ценни книжа
Г. Законови провизии	3. Вземания от банки и др. финансови институции
Д. Данъци	4. Вземания от нефинансови институции и др.
Е. Резултат от отчетния период (печалба)	5. Облигации и други ценни книги с фиксиран доход в оборотен портфейл
	6. Акции и други ценни книги с променлив доход в оборотен портфейл
ПРИХОДИ	7. Финансови дълготрайни активи
А. Финансови приходи	Б. Нефинансови активи
Б. Извънредни приходи	В. Разходи за бъдещи периоди
В. Резултат от отчетния период (загуба)	Г. Вземания по записани дялови вноски
	Д. Други активи
	Е. Загуба за отчетния период
	Ж. Задбалансови активи
	ПАСИВИ
	А. Привлечени средства
	1. Привлечени средства от банки и други финансови институции
	2. Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти
	Б. Приходи за бъдещи периоди
	В. Други пасиви
	Г. Собствен капитал
	1. Печалба
	2. Капитал
	3. Резерви
	Д. Задбалансови пасиви

Източник: НСС 16 „Отчитане на банковите операции“

Прави впечатление, че структурата на отчета за приходите и разходите е сходна със структурата на отчета за приходите и разходите на предприятията от нефинансовия сектор. Най-напред се изброяват всички разходи, след това последователно се представят всички приходи. Разликата идва от това, че позициите финансови приходи и финансови разходи са представени на първи позиции от частта за приходите и разходите. Разликата между балансовата стойност и възстановимата стойност на финансовите инструменти е представяна като законова провизия.

Банките съставят нетен счетоводен баланс. Информацията за неговото изготвяне се установява от крайните салда на оборотната ведомост (според някои автори от сметкоплана на банките). Структурата на баланса през този период се различава от структурата на предприятията от нефинансовия сектор, като още тогава се възприема представянето на активите и пасивите по ликвидност (Меразчиев, 2009) и по същественост. Следователно на първо място се представят финансовите инструменти, имащи основно значение за банковата дейност. Съгласно стандарта банките изготвят и представят баланс, в който активите и пасивите се групират по тяхното естество и са представени по ред според тяхната относителна ликвидност. В банките ликвидността съвпада приблизително с падежите им.

Допуска се по-подробно представяне на съществуващите и добавяне на нови позиции както в структурата на баланса, така и в структурата на отчета за приходите и разходите, без да се нарушава структурата по раздели и групи.

Банките без клонове и клоновете на други банки със самостоятелна отчетност изготвят годишния счетоводен отчет до 15 февруари на следващата календарна година, съгласно чл. 42, ал. 1 от Закон за счетоводството в сила от 01.04.1991 г. Съгласно изискванията на Закона за счетоводството банките с клонове (поделения) съставят обобщен годишен счетоводен отчет до 01 март на следващата календарна година. Банковите групи [4] съставят и консолидиран отчет за групата до 15 март на следващата календарна година. Консолидираният счетоводен отчет се изготвя въз основа на НСС 17 „Консолидиране на счетоводни отчети“ по метода на пълна консолидация. Годишните счетоводни отчети на банките в този първи период от новото време се проверяват и заверяват от най-малко двама външни одитори, дипломирани експерт-счетоводители, които се избират от Общото събрание по изискване на чл. 52 от Закона за банките и кредитното дело. Към този момент проверката и заверката на годишния счетоводен отчет се извършва въз основа на изискванията на Правилника на дипломираните експерт-счетоводители, обнародван в ДВ, бр. 61 от 1991 г., както и обновления с ДВ, бр. 53 от 1992 г. Одиторите са имали ангажимент да проверят законосъобразността на текущото счетоводно отчитане, достоверността на годишното счетовод-

но приключване, съответствието между годишния счетоводен отчет и отчета за дейността на банката. По изискване на чл. 43, ал.1 от ЗСч, търговските банки са задължени да представят на БНБ годишните си счетоводни отчети до 31 март на следващата календарна година, която от своя страна ги предоставя на статистическите органи. По изискване на закона банките публикуват отчета си, състоящ се от счетоводен баланс, отчет за приходите и разходите и приложения до 30 април в централен ежедневник.

Констатациите на одиторите от проверката се излагат в специален доклад, в който те удостоверяват дали банките са съставили своите годишни счетоводни отчети на база изискванията на Закона за счетоводството, Закона за банките и кредитното дело и други законови и подзаконови нормативни актове и дали представят достоверно имущественото и финансовото състояние на кредитната институция. Освен одиторския доклад дипломираните експерсчетоводители имат изискване да изготвят и друг доклад за надзорни цели по изискване на управление „Банков надзор“ на БНБ. Основното съдържание на този доклад е да се представят и анализират правното, организационното и икономическото състояние и развитие на банката през конкретната финансова година. Извършва се анализ на капиталовата адекватност на банката, ликвидността ѝ, рентабилността и кредитния ѝ риск. Докладът следва да се обобщи с резултатите на банката положителните и отрицателните страни от дейността ѝ, както и ефективността от управлението ѝ. Прави впечатление, че банките изготвят както финансови отчети с общо предназначение, така и отчети за надзорни цели още от самото начало на пазарната икономика.

Вторият период започва след прекратяване прилагането на НСС 16 „*Отчитане на банковите операции*“ и приемането на НСС 30 „*Представяне на финансовите отчети на банки*“, влизащ в сила от 01.01.1998 г. След голямата икономическа и финансова криза в края на 1996 и началото на 1997 г. настъпва период на финансова стабилизация, като се ограничават функциите на БНБ, въвежда се валутен борд и се извършва деноминация на българския лев. Започва процесът на масова приватизация и трансформация на държавната собственост в частна. Преструктурирането на икономиката изисква адекватна нормативна уредба на счетоводството, доближаваща се до международните регулаторни изисквания.

С Постановление № 65 на Министерския съвет от 25.03.1998 г. се приемат нови общо 37 на брой счетоводни стандарти, разработени на базата на Международните счетоводни стандарти, които действат до края на 2004 г. През същия период се приема и нов национален сметкоплан. Сметкопланът функционира до края на 2001 г. и на негово място се прилага препоръчителен национален сметкоплан.

Стандартът, определящ дейността на банките през този период НСС 30 „*Представяне на финансовите отчети на банки*“, регламентира изискванията по отношение на осчетоводяването, представянето и оповестяването на извър-

шените сделки във финансовите отчети на банките. Възприема се като водещ счетоводен стандарт, който се прилага при извършване на финансовата дейност от банките. Водещи счетоводни стандарти във връзка с изпълнение на банковата дейност са също така: НСС 1 „Представяне на финансови отчети“, НСС 7 „Отчет за паричните потоци“, НСС 32 „Финансови инструменти“ и др. Тези стандарти регламентират изискванията по оформянето и представянето на финансовите отчети в банките, тяхното съдържание и форма.

В структурата на отчета за приходите и разходите и баланса следва да се включват следните позиции на елементите като приходи, разходи, активи и пасиви, без да се ограничават банките само до тях.

Таблица 2. Структура на финансов отчет с общо предназначение на банките през втори обособен период

Отчет за приходите и разходите	Счетоводен баланс
А. Приходи от лихви и аналогични приходи	АКТИВИ
Б. Разходи за лихви и аналогични разходи	А. Парични средства в наличност и по сметки в БНБ
В. Дивиденди	Б. Финансови активи, държани за търгуване
Г. Приходи от такси и комисиони	В. Дериватни активи, използвани за хеджиране
Д. Разходи за такси и комисиони	Г. Вземания от банки и други финансови институции
Е. Печалби/загуби от търгуеми финансови инструменти	Д. Вземания от други клиенти
Ж. Печалби/загуби от нетъргуеми финансови инструменти	Е. Имущество и оборудване
З. Други приходи от дейността	Ж. Инвестиции
И. Други разходи за дейността	З. Други активи
К. Намаление/увеличение на провизиите	ПАСИВИ
Л. Загуби от обезценка	А. Финансови пасиви, държани за търгуване
М. Административни разходи	Б. Дериватни пасиви, използвани за хеджиране
	В. Депозити от банки
	Г. Депозити от други клиенти
	Д. Други привлечени средства
	Е. Малцинствено участие
	Ж. Собствен капитал
	З. Основен капитал
	И. Премияен резерв
	Й. Резерв
	К. Финансов резултат

Източник: НСС 30, „Представяне на финансови отчети на банки“.

В структурата на отчета за приходите и разходите през този период за първи път се въвежда т.нар. понятие групиране на приходите и разходите, т.е. представят се последователно приходът и разходът от сходни дейности. Водещите приходи и разходи се представят поотделно, за да се даде възможност на потребителите на финансови отчети да си съставят оценка за дейността на банката, както и да се допълни оповестяването по източници на приходи съгласно изискванията на НСС 14 „*Отчитане по сектори*“.

Характерно за този период е, че с приемането на НСС 30 „*Представяне на финансови отчети на банки*“ се наблюдава хармонизиране на счетоводното законодателство с европейското, тъй като в голяма степен НСС 30 „*Представяне на финансови отчети на банки*“ припокрива изискванията на МСС 30 „*Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции*“, който за първи път е приет през 1987 г. Характеристиките на банковия сектор са съществено различни от характеристиките на другите отрасли и това дава основание за оформянето на отделен стандарт за оповестяване, отразяващ специфичните нужди. Всички други характеристики и критерии се запазват от обособения първи период по организиране и представяне на годишните счетоводни отчети от банките.

Третият период започва след 2003 г., когато търговските банки у нас задължително приемат и изготвят годишните си финансови отчети на база изискванията на МСС/МСФО [5]. Този период се разграничава като самостоятелен, вследствие на влизането в сила и на втория Закон за счетоводството, обнародван в ДВ, бр.98 от 16.11.2001 г., в сила от 01.01.2002 г. Във втория Закон за счетоводството чл. 26б се определят критериите, на които следва да отговарят дружествата, за да прилагат рамката на МСС – дружествата, които в две последователни години надхвърлят два от изброените показателя: балансова стойност на активите към 31 декември 8 млн. лв.; нетни приходи от продажби – 15 млн.лв. и средна численост на персонала над 250 души, както и предприятията, определени в чл. 38 от Закона за счетоводството: всички акционерни дружества, предприятия, които са емитенти по смисъла на Закона за публично предлаганите ценни книжа (ЗКППЦК), кредитни институции, застрахователни и инвестиционни дружества за допълнително социално осигуряване и др. От този етап банките изготвят своите годишни финансови отчети съгласно разпоредбите на Закона за счетоводството, Закона за банките, МСС и Указанията на БНБ, които е възприето да се наричат Надзорни финансови отчети. Много български банки започват да прилагат МСС още от 2001 г., а от 2003 г. всички банки у нас са по базата на МСС и по-конкретно прилагат МСС 30 „*Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции*“. В МСС 30 „*Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции*“ са дадени основните елементи (елементите са, както следва: активи, пасиви, собствен

капитал, приходи и разходи) и изисквания на счетоводния баланс и отчета за приходите и разходите (отчет за дохода). По изискванията на рамката на МСС отчетът за паричните потоци се изготвя съгласно МСС 7 „Отчет за паричните потоци“, а отчетът за собствения капитал – в съответствие с МСС 1 „Представяне на финансови отчети“. Стриктно се прилагат посочените в чл.4, ал. 1 от Закона за счетоводството принципи: *текущо начисляване, действащото предприятие, предпазливост, съпоставимост между приходите и разходите, предимство на съдържанието пред формата, запазване при възможност на счетоводната политика от предходния отчетен период, независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс*. В закона са заложили и още една група изисквания (принципи) относно представяната информация в годишните финансови отчети. Информацията в тези отчети следва да бъде: разбираема, уместна, надеждна, сравнима и независима между отделни отчетни периоди, със стойностна връзка между начален и краен баланс според изискванията на чл. 25 от ЗСч. Съгласно чл.22 от ЗСч съставните части на годишния финансов отчет са: счетоводен баланс, отчет за приходите и разходите, отчет за паричните потоци, отчет за собствения капитал и Приложения.

Към принципите, които се прилагат по ЗСч към този момент, се добавят и принципите по приложимата база на МСС/МСФО.

Примерната схема на отчета за приходите и разходите и балансът съгласно МСС 30 „Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции“ включва следните приходи и разходи, без да се ограничава само до тях.

Таблица 3. Структура на финансов отчет с общо предназначение на банките през трети обособен период

Отчет за приходите и разходите	Счетоводен Баланс
А. Приходи от лихви и други подобни приходи	АКТИВИ
Б. Разходи за лихви и други подобни разходи	А. Пари и салда по сметки в централни банки
В. Приходи от дивиденди	Б. Съкровищни бонове и други ценни книжа, приемани за ресконтинирани от централната банка
Г. Приходи от такси и комисиони	В. Държавни и други ценни книжа, държани с цел търгуване
Д. Разходи за такси и комисиони	Г. Предоставени депозити, кредити и аванси на други банки
Е. Печалба, намалена със загубите от ценни книжа, държани за продажба	Д. Други пласирания на паричния пазар

Продължение

Ж. Печалба, намалена със загубите от ценни книжа, представляващи инвестиции	Е. Кредити и аванси на клиенти
З. Печалба, намалена със загубите от сделки с чуждестранна валута	Ж. Инвестиционни ценни книжа
И. Други приходи от дейността	ПАСИВИ
Й. Загуби по заеми и аванси	А. Депозити от други банки
К. Общо административни разходи	Б. Други депозити от паричния пазар
Л. Други разходи за дейността	В. Суми, дължими на други депозанти
	Г. Депозитни сертификати
	Д. Записи на заповед и други задължения, доказани с документ
	Е. Други заемни средства

Източник: МСС 30 „Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции“.

В сравнение с предходния период структурата на отчета за приходите и разходите и структурата на баланса е сходна, въпреки че се представят по две различни бази. Настъпват промени само в наименованията на някои позиции. В областта на хармонизиране на счетоводното законодателство с европейското започва изготвянето от банките и на доклад за дейността, който включва: информация за дейността и бъдещото развитие на банката, за участието на ръководния персонал в акционерния капитал, за разпределението на печалбата, за значителното акционерно участие, за промените в дълготрайните активи, за събития, настъпили след годишното счетоводно приключване, както и друга информация по преценка на ръководството (чл. 33 ЗСч, обн. В ДВ, 98 бр. от 16.11.2001 г. в сила от 01.01.2002 г). През този период банките изготвят годишния финансов отчет до 01 март и консолидиран финансов отчет до 30 юни на следващата календарна година. Финансовите отчети се проверяват и заверяват от едно специализирано одиторско предприятие, включено в списък, утвърден от БНБ. Банките представят и надзорни отчети в БНБ по определени наредби като: отчет за рисковия компонент и адекватността на банката, отчет за ликвидността, отчет за големите експозиции, отчет за откритите валутни позиции, отчет за класифицираните рискови експозиции и формираните провизии и др. Тези отчети са неразделна част към годишните финансови отчети, които се предоставят на БНБ. В управление „Банков надзор“ на БНБ се представя и разширен доклад от одиторите по форма, определена от надзорния орган. Той се предава и на министъра на финансите.

Прието е годишният финансов отчет на банката да се публикува заедно с одиторския доклад. Същевременно се запазва и изискването да се представи в Търговския регистър на съда по регистрация на банката, като се обнародва и съобщение за този процес в Държавен вестник.

На 7 август 2006 г. е прието Постановление на Министерския съвет, което влиза в сила със задна дата от 01 януари 2006 г. и има действие до датата на присъединяване на Р България към Европейския съюз – 1 януари 2007 г. Възприемат се Международните стандарти за финансово отчитане, приети от Комисията на Европейския съюз, във версията им към 1 януари 2005 г., изготвени от Съвета по международни счетоводни стандарти. Новоприетите МСФО, които бележат обособяването на нов период във връзка с характеристиките на финансовите отчети на банките, включват 6 на брой МСФО, 31 МСС и 15 разяснения към стандартите.

Четвъртият период от 2007 г. е характерен с това, че се преустановява прилагането на МСС 30 *„Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции“* чрез влизането в сила на нов стандарт от 01.01.2007 г. – МСФО 7 *„Финансови инструменти: оповестяване“*. От този момент банките нямат „свой стандарт“, който да прилагат при изготвяне на финансовите си отчети с общо предназначение. Финансовите отчети с общо предназначение на банките се изготвят въз основа на всички утвърдени МСС/МСФО, като по-конкретно прилагат МСС 1 *„Представяне на финансови отчети“*, МСФО 7 *„Финансови инструменти: оповестяване“*, МСС 32 *„Финансови инструменти: оповестяване и представяне“* и МСС 39 *„Финансови инструменти: признаване и оценяване“*. Банките нямат строго регламентирана структура на финансовите си отчети с общо предназначение, но се наблюдава тенденцията да се прилага изготвянето им по МСС 30 *„Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции“* или „опита отпреди“. Този период се обособява като такъв не само от приемането на новите международни счетоводни стандарти за финансово отчитане, но и вследствие приемането на Р България в ЕС, което налага приемането на нова единна регулаторна рамка. През 2007 г. влиза в сила и Законът за кредитните институции. Освен годишния финансов отчет на индивидуална и консолидирана основа банките изготвят и годишни отчети за надзорни цели. Те включват РИФО – рамка за индивидуално финансово отчитане, и РКФО – рамка за консолидирано финансово отчитане, както и годишни отчети по надзорните наредби на неконсолидирана и консолидирана основа.

Въвеждането на единната рамка предоставя възможност за хармонизиране на отчетността на кредитните институции в Европа. Кредитните институции ползват еднакви и стандартизирани формати и дефиниции на данните за надзорни цели. Управление „Банков надзор“ на БНБ въвежда нова Рамка

за консолидирано финансово отчитане от 01.01.2007 г. [6], която се основава на МСС и МСФО. Комитетът на европейските банкови надзорници (CEBS) разработва и утвърждава Указания за въвеждане и прилагане на Рамката за консолидирано финансово отчитане (РКФО). РКФО взема под внимание МСФО 7 „*Финансови инструменти: оповестяване*“, който отменя МСС 30 „*Оповестяване във финансовите отчети за банки и сходни финансови институции*“ и въвежда някои изисквания за оповестяване по МСС 32 „*Финансови инструменти: оповестяване и представяне*“. РКФО се състои от 39 надзорни отчетни форми, които се представят заедно с ГФО от банките, обособени в две секции: основна и неосновна финансова информация.

В настоящия момент кредитните институции функционират в период, в който се извършват съществени промени във финансовата отчетност, които засягат структурата, съдържанието и характеристиките на финансовите отчети, оформил се като **пети период** за банковата отчетност. Тази промяна е продиктувана от приемането на нов трети закон за счетоводството в нашата страна след 1989 г., влизащ в сила от 01.01.2016 г., прилагането на МСФО 9 „*Финансови инструменти*“ за отчетни периоди от 01.01.2018 г., както и влязлата в сила нова регулаторна рамка Базел III от 2014 г. и поэтапното ѝ имплементиране до 2019 г. Прилаганият до 31.12.2017 г. МСС 39 „*Финансови инструменти: признаване и оценяване*“ бе обект на многократни критики поради сложността си и поради факта, че затруднява потребителите на информация на база финансовите отчети на търговските банки. С приемането на третия Закон за счетоводството настъпват промени за търговските банки, свързани с представянето на другата информация и в частност необходимостта за представяне на информация в декларацията за корпоративно управление и нефинансовата декларация в сила от 01.01.2017 г.

Банките съставят финансовите си отчети с общо предназначение съгласно разпоредбите на Закона за счетоводството (ЗСч), Закона за кредитните институции, Международните стандарти за финансово отчитане (МСС/МСФО) и указания на БНБ. Последните имат значение при изготвянето на отчети за надзорни цели. Банките в Р България като предприятия от обществен интерес (ПОИ т. 22 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството) съставят финансовите си отчети с общо предназначение на базата на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО) съгласно изискването на чл. 34 от ЗСч. Съставните части (компоненти) на годишните финансови отчети на банките с общо предназначение са определени в т. 10 на МСС 1 „*Представяне на финансови отчети*“ и МСС 7 „*Отчет за паричните потоци*“ и са, както следва: отчет за финансовото състояние към края на периода (позволено е да се използва и названието „баланс“); отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (позволено е да се използва и названието „отчет за всеобхватния доход“); отчет за промените

в собствения капитал за периода; отчет за паричните потоци за периода; пояснителни приложения, съдържащи значимите счетоводни политики и друга пояснителна информация, за състоянието и изменението на активите, пасивите, собствения капитал, приходите, разходите и паричните потоци, за задбалансовите ангажименти и други оповестявания. Водейщо значение за съдържанието и формата на финансовия отчет с общо предназначение на кредитните институции имат следните стандарти: МСС 1 „*Представяне на финансови отчети*“, МСС 7 „*Отчет за паричните потоци*“, МСФО 7 „*Финансови инструменти: оповестяване*“, МСФО 9 „*Финансови инструменти: оценяване*“, МСС 32 „*Финансови инструменти: представяне*“ и МСФО 13 „*Оценяване по справедлива стойност*“. Годишният финансов отчет се съставя към 31 декември на съответната календарна година, на български език, с арабски цифри, в хиляди левове и трябва вярно и честно да представя имущественото и финансовото състояние на отчетната единица – кредитната институция, финансовите резултати от дейността ѝ, промените в паричните потоци и собствения капитал. В действащия към момента Закон за счетоводството не се регламентира крайна дата на съставяне на годишните финансови отчети. Отмененият ЗСч въвеждаше изискването съгласно чл. 37, ал. 1, предприятията да изготвят годишен финансов отчет (ГФО) до 31 март на следващата година. Без да е задължително регламентиран срок на съставяне, в новия ЗСч на практика отчетните единици продължават да спазват този срок. Следва да се има предвид, че изготвените съобразно МСС/МСФО отчети на търговските банки дават изчерпателна информация за дейността на банките на широк кръг потребители, но не са предназначени за данъчни цели. Дължимите данъци се изчисляват в данъчна декларация, в която се определя облагаемата печалба (доход) в съответствие с данъчното законодателство. Съгласно разпоредбите на ЗКПО срокът за подаване на данъчната декларация от банките е до 31 март на следващата година, което опосредства и срока на годишното счетоводно приключване и представяне на финансовата информация. Принципите за признаване и оценяване на позициите във финансовите отчети на банките са съгласно заложените в Общата рамка и МСС 1 „*Представяне на финансови отчети*“, както следва: честно представяне и съответствие с МСФО, действащо предприятие, текущо начисляване, последователност на представянето, същественост и обобщаване, компенсиране и сравнителна информация.

От началото на 2017 г. е в сила нов Закон за независимия финансов одит, който разширява изискванията за задължителния финансов одит на финансовите отчети на предприятията, като въвежда нови изисквания за назначаване и ротация на регистрираните одитори и доразвива функциите на одитните комитети в предприятията от обществен интерес в съответствие с Регламент 537/2014 на ЕП и на Съвета относно специфични изисквания

по отношение на задължителния одит на предприятия от обществен интерес. С промени в Закона за кредитните институции е въведен и независим финансов одит на банките съвместно от две одиторски дружества, които са регистрирани одитори. В резултат на това през годината Българската народна банка, съгласувано с Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори, прие нови единни критерии за съгласуване на избора на одитор.

Финансовите отчети с общо предназначение на кредитните институции на индивидуална и консолидирана основа подлежат на независим финансов одит съвместно от две одиторски дружества (Закон за кредитните институции, обн., ДВ, бр. 59 от 21.07.2006 г., в сила от 2007 г., изм. и доп., бр. 97 от 2017 г.), които са регистрирани одитори съгласно Закона за независим финансов одит (ЗНФО), за отчетни периоди, започващи от 01.01.2017 г. Всяка кредитна институция съгласува с БНБ предварително избора на одиторските дружества за извършване на съвместния одит. Одиторските дружества в своя доклад дават заключение за достоверното представяне на имущественото и финансовото състояние на банката и получения финансов резултат от дейността ѝ. Одиторите извършват преглед и изразяват одиторско мнение и върху: надеждността на системата за вътрешен контрол; съответствието на изготвените от банката годишни финансови отчети с другата информация; съответствието на изготвените от банката годишни финансови отчети и надзорни отчети с изискванията на Закона за кредитните институции и актовете по прилагането му. Резултатите от извършената проверка на годишните финансови отчети с общо предназначение се отразяват и в отделен доклад за надзорни цели, изготвен според изискванията на Наредба № 14 за съдържанието на одиторския доклад за надзорни цели.

Вследствие на влезлите нови изисквания по ЗСЧ годишните финансови отчети на банките включват следните задължителни съставни части, които представят финансова и нефинансова (друга) информация, както следва: отчет за финансовото състояние (счетоводен баланс), отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци, пояснителни приложения (оповестявания), годишен доклад за дейността съгласно чл. 39 от ЗСЧ., декларация за корпоративно управление съгласно чл. 40 от ЗСЧ., нефинансова декларация съгласно изискванията на чл. 41 и чл. 48 от ЗСЧ (засяга банки, които към 31 декември на отчетния период надвишават критерия за среден брой служители през финансовата година над 500).

Съвременна тенденция, която се наблюдава при финансовите институции в частност банките, е да интегрират цялата финансова и нефинансова информация в единен документ, известен под наименованието *интегриран отчет*. Доказателство за това, че се навлезе в периода на изготвяне и представяне на интегрирани отчети (съдържащи финансова, нефинансова информация и

поглед към бъдещето) е и чл. 26 от Директива 2013/34ЕС: „Информацията не следва да бъде ограничена до финансовите аспекти на дейността на предприятието, а следва да се представи и анализ на въздействието върху околната среда и на социалните аспекти на дейността, които са нужни за разбирането на развитието, резултатите и състоянието на предприятието.“

Липсата на конкретен стандарт по базата на МСФО, определящ представяната информация във финансовите отчети от банките, понякога води до недостатъчна сравнимост, разбираемост, уместност и надеждност в тях. Базирайки се новата класификация (категоризация), на финансовите инструменти по МСФО 9 „*Финансови инструменти*“ и предложеният модел на „оачваната загуба“, е уместно да се спазва тази категоризация и при представянето им във финансовите отчети на банките с общо предназначение. Респективно Европейският банков орган е разработил технически стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на финансово – счетоводна информация от институциите на надзорните органи по нов Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1443, който влиза в сила от 01.01.2018 г. Измененията имат за цел да синхронизират рамката за обща финансова отчетност (ОРФО/FINREP) с новите изисквания по МСФО 9 „*Финансови инструменти*“, както и да подобрят способността на надзорните органи да осъществяват ефективно наблюдение и оценка на рисковия профил на банковите институции.

На базата на новите принципи, правила и критерии за класификация, оценка и отписване на финансовите активи и пасиви, въведени с прилагането на МСФО 9 „*Финансови инструменти*“ от 01 януари 2018 г., авторът е предложил примерен модел на отчет за финансово състояние с общо предназначение на банките, без да претендира за всеобхватност.

Таблица 4. Примерна структура на отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход и отчета за финансово състояние на банките през петия обособен период

ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ
	Активи
Приходи от лихви	Парични средства и парични салда при централни банки
Разходи за лихви	Парични средства в каса и по разплащателни сметки в БНБ
Нетен лихвен доход	Парични средства и депозити на виждане
Приходи от такси и комисиони	Финансови активи, оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата
Разходи за такси и комисиони	Капиталови инструменти

Продължение

Нетен доход от такси и комисиони	Дългови ценни книжа
Обезценка по кредити и аванси на клиенти, нетно	Деривати
Нетни печалби или загуби от търгуеми и нетъргуеми финансови активи и пасиви, оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата	Кредити и аванси
Нетни печалби или загуби от финансови активи, оценявани по амортизирана стойност	Финансови активи, оценявани по амортизирана стойност
Нетни печалби или загуби от финансови активи, оценявани по справедлива стойност, в друг всеобхватен доход	Кредити и аванси на банки – нетно (брутна ст. – коректив за обезценка)
Приходи от дивиденди	Кредити и аванси на клиенти-нетно (брутна ст. – коректив за обезценка)
Нетни печалби (загуби) от отчитане на хеджиране	Дългови ценни книжа
Нетен друг оперативен приход/разход от дейността	Финансови активи, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход
ОБЩО НЕТЕН ОПЕРАТИВЕН ДОХОД	Капиталови инструменти
Разходи за обезценка на инвестиционни имоти, имоти, машини и съоръжения, нематериални активи и др.	Дългови ценни книжа
Разходи за провизии	Кредити и аванси
Разходи за възнаграждения	Деривати – отчитане на хеджирането
Основни административни разходи	Инвестиции в дъщерни предприятия, съвместни предприятия и асоциирани предприятия
Разходи за амортизация	Материални активи
ОБЩО АДМИНИСТРАТИВНО – СТОПАНСКИ РАЗХОДИ	Имоти, машини и съоръжения
ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ПРЕДИ ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ	Инвестиционни имоти
Данъчни разходи или приходи, свързани с печалбата или загубата	Нематериални активи
ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ЗА ГОДИНАТА	Данъчни активи
ДРУГИ КОМПОНЕНТИ НА ВСЕОБХАТНИЯ ДОХОД	Текущи данъчни активи
Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:	Отсрочени данъчни активи
Актюерски печалби или загуби по пенсионни планове с дефинирани доходи	Нетекущи активи и групи за освобождаване, класифицирани като държани за продажба
Загуба/печалба от преоценка на имоти, машини и оборудване, нетно	Други активи

Продължение

Данъци свързани с компонентите на друг всеобхватен доход, които не могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата	ОБЩО АКТИВИ
Промени в справедливата стойност на дълговите инструменти, оценявани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	Пасиви
Ефективна част от печалбите или загубите от хеджиращи инструменти при хеджиране на паричен поток	Финансови пасиви, оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата
Неефективност на хеджирането при хеджиране на справедлива стойност на капиталовите инструменти, оценявани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	Емитирани дългови ценни книжа
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:	Депозити
Промени в справедливата стойност на дълговите инструменти, оценявани по справедлива стойност в друг всеобхватен доход	Деривати
Ефективна част от печалбите или загубите от хеджиращи инструменти при хеджиране на паричен поток	Други финансови пасиви
Данъци, свързани с компонентите на друг всеобхватен доход, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата	Финансови пасиви, оценявани по амортизирана стойност
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	Депозити от банки
ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА	Депозити от клиенти
	Получени заеми
Доход на акция (BGN)	Емитирани дългови ценни книжа
	Други финансови пасиви
	Деривати – отчитане на хеджиране
	Провизии
	Пенсии и други задължения за изплащане на дефинирани доходи след напускане
	Други дългосрочни доходи на наети лица
	Преструктуриране
	Неуредени правни въпроси и данъчни съдебни дела
	Поети задължения и гаранции

Продължение

	Други провизии
	Данъчни пасиви
	Текущи данъчни пасиви
	Отсрочени данъчни пасиви
	Пасиви, включени в групи за освобождаване, класифицирани като държани за продажба
	Други пасиви
	ОБЩО ПАСИВИ
	Собствен капитал
	Капитал
	Внесен капитал
	Поискан, но невнесен капитал
	Законови резерви
	Преоценъчни резерви
	Други резерви
	Натрупани печалби/загуби
	ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ
	ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ
	Задбалансови ангажименти
	Неусвоени ангажименти по кредити
	Други задбалансови ангажименти
	ОБЩО ПАСИВИ

Източник: Собствено проучване на база публикувани годишни финансови отчети на банки, както и МСС 1 „Представяне на финансови отчети“, МСФО 9 „Финансови инструменти“

В предложения модел на отчет за финансово състояние, активите се представят в следните класификационни групи: парични средства и парични салда при централни банки; финансови активи, оценявани по справедлива стойност в печалбата или загубата; финансови активи, оценявани по амортизирана стойност; финансови активи, оценявани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход; деривати – отчитане на хеджирането; инвестиции в дъщерни предприятия, съвместни предприятия и асоциирани предприятия; материални активи; нематериални активи; данъчни активи; нетекущи активи и групи за освобождаване, класифицирани като държани за продажба и други активи.

Пасивите следва да се групират според автора в отчета за финансово състояние, както следва: финансови пасиви, оценявани по справедли; финансови пасиви, оценявани по амортизирана стойност в стойност в печалбата или загубата; деривати – отчитане на хеджиране; провизии; данъчни пасиви; пасиви, включени в групи за освобождаване, класифицирани като държани за продажба и други пасиви. Финансовите пасиви са привлечени средства под формата на депозити от банки и други клиенти, задължения по договори за дългосрочно и краткосрочно финансиране от местни и чуждестранни банки и други финансови институции, издадени облигации, деривативи с отрицателна справедлива стойност, други задължения към доставчици и контрагенти.

Заклучение

От настъпването на промените, както с приемането на МСФО 9 „*Финансови инструменти*“ така и новите регулаторни изисквания, се предполага, че финансовите отчети ще представят на потребителите по-полезна и прозрачна информация, отколкото досегашната, представяна по МСС 39 „*Финансови инструменти: оповестяване*“.

От извършения ретроспективен преглед на основните етапи от регламентацията и стандартизацията на финансовите отчети на банките, се наблюдава сериозно завишение на изискванията по отчитане и представяне, както на регулаторната така и на финансово – счетоводната информация.

Основните характеристики, свързани с представяне на годишните финансови отчети на банките през обособените по-горе пет периода, са представени в табличен вид, както следва:

Таблица 5. Основни характеристики свързани с представяне на финансовите отчети на банките по периоди

Критерии/ Период	Първи период	Втори период	Трети период	Четвърти период	Пети период
Банкови нормативни актове	Закон за БНБ – приет 1991 г.; Законът за банките и кредитното дело – в сила от 1992.	Закон за БНБ – приет 1997 г.; Законът за банките и кредитното дело – в сила от 1992	Закон за БНБ – приет 1997 г.; Закон за банките и кредитното дело	Закон за БНБ –приет 1997 г.; Закон за кредитните институции – приет 2006 г., влизащ в сила от 2007 г.	Закон за кредитните институции; Регламент (ЕС) 575/2013; Директива 2013/36/ЕС и др.
Закон за счетоводство	Първи закон за счетоводството – в сила от 01.04.1991 г.	Запазва се от предходния период	Втори закон за счетоводството в сила от 01.01.2002 г.	Запазва се от предходния период	Трети закон за счетоводството в сила от 01.01.2016 г.
Приложима счетоводна база	НСС и НСС 16 „Отчитане на банковите операции“ и Националния сметкоплан.	НСС и по-конкретно се прилагат НСС 30 „Финансови отчети в банките“; както и НСС 1 „Представяне на финансови отчети“; НСС 7“Отчет за паричните потоци“, НСС 32 „Финансови инструменти“ и др.	База за изготвяне на ГФО е МСС и по-конкретно се прилагат МСС 30 „Оповестяване в счетоводните отчети на банки и сходни финансови институции“, както и МСС 1 „Представяне на финансови отчети“, МСС 7 „Отчет за паричните потоци“ и др.	База за изготвяне на ГФО е МСС и по-конкретно се прилагат МССФО 7 „Финансови инструменти: оповестяване“, както и МСС 1 „Представяне на финансови отчети“, МСС 7 „Отчет за паричните потоци“, влияние ще окаже и МСФО 9 „Финансови инструменти: оценяване“ и др.	База за изготвяне на ГФО е МСФО/МСС и по-конкретно се прилагат МСФО 7 „Финансови инструменти: оповестяване“, както и МСС 1 „Представяне на финансови отчети“, МСС 7 „Отчет за паричните потоци“, влияние ще окаже и МСФО 9 „Финансови инструменти: оценяване“ и др.

Приложими принципи съгласно ЗСч, при изготвяне на финансовите отчети	Документална обоснованост; предпазливост; независимост на отделните отчетни периоди; стойността връзка между краен и начален счетоводен баланс; предприетият да продължава своята дейност; възможност запазване на прилаганите методи за оценка и амортизация през предходни отчетни периоди	Запазват се от предходния период.	Текущо начисляване, действащо предприятие, предпазливост, съпоставимост между приходите и разходите, предимство на съдържанието пред формата, запазване при възможност на счетоводната политика от предходния отчетен период, независимост на отделните отчетни периоди и стойността връзка между начален и краен баланс. Втора група принципи, според която информацията във ФО следва да бъде: разбираема, уместна, надеждна, сравнима и независима между отделни отчетни периоди, със стойността връзка между начален и краен баланс	Запазват се от предходния период.	Принципите по ЗСч не касаят дружества прилагат база по МСФО/МСС.
Принципи съгласно приложимата счетоводна база НСС или МСФО/МСС	По изискване на т. 5 от НСС 16 „Отчитане на банковите операции“: принцип на изчерпателното отразяване; принцип на простотата на отразяването; принцип на информационната яснота; принцип на информационната точност; принцип на надеждността и принцип на динамичността	По изискване на НСС 1 текущо начисляване, действащо предприятие, последователност на представянето, съществено, компенсирание, сравнителна информация	По изискване на МСС 1 действащо предприятие, текущо начисляване, съществено и обобщаване, компенсирание, честота на отчитане, сравнителна информация, последователност на представянето	Запазва се от предходния период	Съгласно Обща рамка на МСФО/МСС и МСС 1: Представяне на финансови отчети: „честно представяне и съответствие съгласно МСФО, действащо предприятие, текущо начисляване, последователност на представянето, съществено и обобщаване, компенсирание и сравнителна информация.

Елементи на ГФО	Активи, пасиви, собствен капитал, приходи и разходи	Запазва се от предходния период	Запазва се от предходния период	Запазва се от предходния период	Запазва се от предходния период
Съставни части на ГФО	Отчет за приходите и разходите; баланс; справка за дълготрайните активи; справка за капиталите и резервите; справка за паричните средства, вземанията и задълженията; справка за притежаваните ценни книжи; справка за финансовите разходи и приходи; справка за извънредните приходи и разходи; справка за разпределение на печалбата и покриване на загубата; справка за дяловете в капиталите на други предприятия и за съучастия; пояснителни сведения за оповестяване на счетоводните правила и методи за оценка и амортизация на активите и пасивите	Отчет за приходите и разходите, счетоводен баланс, отчет за паричните потоци, отчет за собствения капитал и приложени	Отчет за доходите, счетоводен баланс, отчет за паричните потоци, отчет за собствения капитал и приложени	Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, Отчет за финансовото състояние към края на периода, Отчет за промените в собствените капитал за периода, Отчет за паричните потоци за периода и пояснителни приложения	Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, Отчет за финансовото състояние към края на периода, Отчет за промените в собствените капитал за периода, Отчет за паричните потоци за периода и пояснителни приложения
Доклад за дейността		Информация за дейността и бъдещото развитие на банката, за участието на ръководния персонал в акционерния капитал, за разпределението на печалбата, за значителното акционерно участие, за промените в дълготрайните активи, за събития, настъпили след годишното счетоводно приключване, както и друга информация по преценка на ръководството	Запазва се от предходния период	Годишен доклад за дейността съгласно чл.39 от ЗСч, Декларация за корпоративно управление съгласно чл. 40 от ЗСч и Нефинасова декларация съгласно чл.41 и чл.48 от ЗСч.	Годишен доклад за дейността съгласно чл.39 от ЗСч, Декларация за корпоративно управление съгласно чл. 40 от ЗСч и Нефинасова декларация съгласно чл.41 и чл.48 от ЗСч.

Надзорни отчети	Отчет за риска по кредитите и законовите провизии; отчет за големите и външните кредити; отчет за ликвидността и др.	Запазва се от предходния период	Отчет за рисковия компонент и адекватността на банката, отчет за ликвидността, отчет за големите експозиции, отчет за откритите валутни позиции, отчет за класифицираните рискови експозиции и формираните провизии и др.	Рамка за консолидирано финансово отчитане (ОРФО/РКФО), с 39 надзорни отчетни форми, както и отчети по надзорни наредби	Обща рамка за финансово отчитане (ОРФО/FINREP) по Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1443 в сила от 01.01.2018 г.
Срок на изготвяне на ГФО	До 15 февруари банки без клонове; Банки с клонове до 01 март изготвят ГФО; до 15 март консолидиран фин. отчет на група	Запазва се от предходния период	Индивидуален годишен финансов отчет до 01 март и консолидиран финансов отчет до 30 юни на следващата календарна година	Запазва се от предходния период	В ЗСч не е фиксиран срок за изготвяне на ГФО.
Срок на представяне на ГФО в БНБ	До 31 март се представят в БНБ	Запазва се от предходния период	Запазва се от предходния период	Запазва се от предходния период	Поради липсата на краен срок за изготвяне според ЗСч, не е фиксиран конкретен срок от БНБ. БНБ чрез текущи писма уведомява банките за своите срокове.
Извършване на независим финансов одит	От най-малко двама независими регистрирани одитори, които издават и допълнителен доклад за нуждите на БНБ "Банков надзор"	Запазва се от предходния период	Проверява и заверява ГФО на банката едно специализирано одиторско предприятие, включено в списък, утвърден от БНБ, като допълнителният доклад се запазва	Запазва се от предходния период	ГФО подлежат на независим финансов одит съвместно от две одиторски дружества. Изготвят и допълнителен доклад по Наредба №14
Публикуване на ГФО	В срок до 30 април в централен ежедневник	Запазва се от предходния период	Публикува ГФО с одиторския доклад в срок до три месеца след приемането му в ежедневник, в икономическо издание или на интернет страницата на банката.	Запазва се от предходния период	Изискване за публикуване на ГФО според ЗСч е до 30 юни в ГР.

Източник: Собствено изследване чрез Закони за счетоводството и счетоводни стандарти, регламентиращи представянето на финансова информация от банките.

Бележки:

[1] Прилага се счетоводен метод „Периодично обобщаване (сводиране) на счетоводната информация“. Обобщаването (сводката) на отчетните данни е способ за свеждане на множеството еднородни по своя икономически характер и предназначение отчетни данни от счетоводната отчетност към обобщаващи показатели, които характеризират дейността на конкретната отчетна единица и резултатите и през определен период.

[2] Закон за счетоводството, обн., в ДВ, бр. 4 от 15 януари 1991 г., в сила от 1 април 1991 г. Първият приет икономически закон в Р България, след промените от 1989 г. Авторът го определя като първи Закон за счетоводството в България след промените от 1989 г. и прилагане принципите на пазарна икономика.

[3] НСС, приети с ПМС №27 от 20.02.1991 г., обн., ДВ, бр. 26 от 02.04.1991 г., в сила от 01.04.1991 г.

[4] Банкова група по смисъла на Закона за банките и кредитното дело са онези банки, съответно лица, едно от които пряко или непряко притежава повече от 50 на сто от капитала на други банки, съответно лица или има такова участие, което осигурява мнозинство при вземане на решенията или възпрепятства вземането на решения.

[5] Съгласно разпоредбите на ЗСч Министерският съвет приема Постановление № 21 от 04.02.2003 г. за утвърждаване на Международни счетоводни стандарти, приети от Борда по МСС, обн., ДВ, бр. 13 от 11.03.2003 г. в сила от 01.01.2003 г. Утвърдени са за прилагане от предприятията, отговарящи на изискванията на чл. 22 б и чл. 38 от ЗСч, като пълният им текст на български език е публикуван към Държавен вестник.

[6] http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/bs_31012007_a1_bg.doc

Референции:

Иванова, Р. (2015). Анализ на финансовото състояние на предприятието. С., УИ „Стопанство“, с.134, (Ivanova, R. 2015, Analysis of the financial condition of the enterprise. S., IM „Holding“, p.134)

Камбурова, Л. (2019). Консолидирани финансови отчети, теоретични и методологични аспекти, С., Издателски комплекс – УНСС, с. 29.

(Kamburova, L., 2019, Consolidated Financial Statements, Theoretical and Methodological Aspects, S., IK-UNSS)

Меразчиев, В. (2009). Счетоводна политика на банките. Учебно пособие за дистанционно обучение, Свищов, с. 82.

(Merazchiev, V., 2019, Accounting Policy of the Banks. Teaching tool for distance learning, Svishtov, p. 82)

МСС/МСФО – Коментари и приложения – седмо издание, (2016). Вивид Райс, София. (IAS / IFRS – Komentari I prilozhenia – Seventh Edition, S., Vivid Rice)

НСС, приети с ПМС №27 от 20.02.1991 г., обн., ДВ, бр. 26 от 02.04.1991 г., в сила от 01.04.1991 г.(NSS, adopted by Council of Ministers Decree No. 27 of 20.02.1991, promulgated, SG, no. 26 of 02.04.1991, in force since 01.04.1991)

Промените в МСФО - счетоводна политика, (2012), сп. „Счетоводна политика”, бр. 3-4, с. 34. (Promeni v MSFO – schetovodna politika. „Accounting Policies“, vol. 3-4 / 2012, p. 34)

ПЕРИОДИЗАЦИЯ НА ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ НА БАНКИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Резюме

Целта на студията е да представи финансовите отчети на банките, като е проследено историческото им развитие в България, обособени в периоди. Финансовите отчети с общо предназначение на банките представляват система от взаимосвързани показатели, които отразяват имущественото и финансовото им състояние към определен период. Наред с това финансовите отчети следва да представят вярно и честно ефективността и промените във финансовото състояние на дадена банка. На базата на получените данни от отчетите се извършва системен анализ на основните показатели на имущественото и финансовото състояние на банките и за ефективността им, като капиталова адекватност, платежоспособност, ликвидност, ефективност на разходите и др. Получените резултати от анализа се използват главно за управление на банките както в краткосрочна, така и в дългосрочна перспектива. Външни потребители на информацията също проявяват интерес, тъй като те са индикация за състоянието и тенденциите в развитието на цялата икономика. Историческият преглед на характеристиките на финансовите отчети на банките в България ще започне от края на 80-те години на XX век.

Основен извод е, че финансовите отчети за общо предназначение на банките са претърпели значителна промяна през годините в резултат на сложните и бързо развиващи се социално-икономически отношения.

Ключови думи: финансови отчети, банки, исторически преглед

JEL: M41, G21

PERIODIC REVIEW OF FINANCIAL STATEMENTS OF BANKS IN BULGARIA

Atanaska Filipova-Slancheva*

Abstract

The aim of the study is to present financial statements of banks and review their historic development in Bulgaria, split per period. General financial statements of banks are a system of interrelated indicators that reflect its position (financial and non-financial) over a specified period. In addition, the financial statements should present fairly and honestly the performance and changes in the financial position of a bank.

On the basis of the data obtained from the accounts, a systematic analysis of the main indicators of the financial and non-financial condition of the bank and of the efficiency of its activities, i.e. capital adequacy, solvency, liquidity, cost effectiveness, etc. is performed. The results from the analysis are mainly used for managing banks both short term and the long term. External users of the information are also interested as they are an indication of the state and trends in the development of the whole economy. The historical review of the characteristics of banks' financial statements in Bulgaria is presented as of 1980. Conclusion is that general purpose financial statements of banks have undergone a significant change over the years as a result of the complicated and rapidly developing socio-economic relations.

Key words: financial statements, bank, historic review

JEL: M41, G21

* Atanaska Ivova Filipova-Slancheva, PhD, Assoc. Prof., Department of Accountancy and Analysis, UNWE, email: a.filipova@unwe.bg